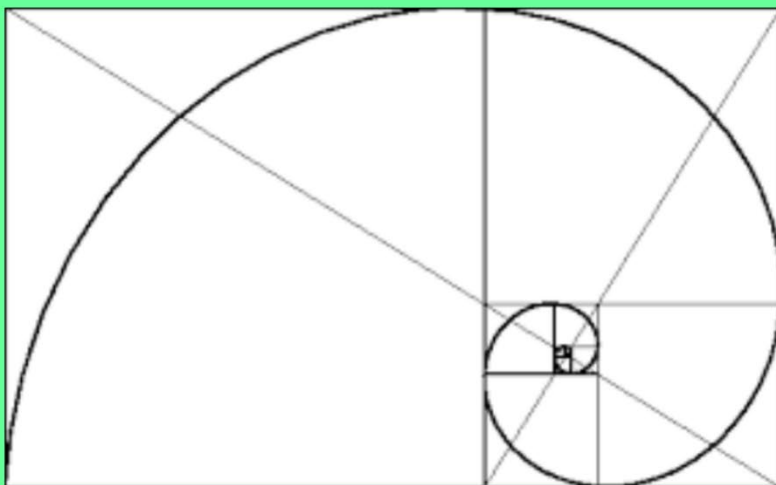

Úvod do spirální (evoluční) ekonomie,

aneb tak se dívám na svět

prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc., prof. h. c.

2021

Úvod do spirální (evoluční) ekonomie,

aneb tak se dívám na svět

❖
naučná publikace
❖

- © autor textu a obálky: *prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc., prof. h. c.*
- recenze: *Dr hab. Grzegorz Glód, prof. EU Katowice*

Dr hab. Izabella Steinerowska - Streb, prof. EU Katowice

- JEL:

D21 Chování firmy: teorie

M140 Sociální odpovědnost

O3 Inovace; Technologické změny

© TZ-one, 2021

ISBN: 978-80-7539-128-5 (ePub verze)

ISBN: 978-80-7539-129-2 (mobi verze)

ISBN: 978-80-7539-130-8 (PDF verze)

Kniha neprošla jazykovou a stylistickou korekturou.

Obsah

Předmluva	4
Prolog	5
1. Jsme součástí kosmu	10
2. Potenciál	13
3. Výstavba potenciálu	15
4. Hybné síly změny	18
5. Východiska spirální a evoluční teorie	22
6. Genetická rovnice spirální ekonomie	25
7. Princip zpětné vazby	28
8. Dynamika transformací potenciálu	31
9. Dimenze času	35
10. Degenerační varianta vývoje	38
11. Dynamika sítí potenciálů	41
12. Očekávaný vývoj potenciálu v evoluční ekonomii	47
Epilog	49
Literatura	52
Doslov	54
Recenze	57

Předmluva

Vážená čtenářko, vážený čtenáři,

máte před sebou knihu, která není vlastně knihou, ale poněkud "učesané" poznámky k mým přednáškám na vysoké škole.

Dlouhá desetiletí se věnuji teoreticky a prakticky problematice podnikání, ekonomiky a managementu podniků, mezioborových vztahů, regionálnímu rozvoji atd. Hledám vzájemnou podmíněnost těchto témat, abych pochopil současný svět. Soudobé události (počátku druhé dekády 21. století) mne vedly k napsání řady článků, příspěvků na konferencích, knih a k aktualizaci témat přednášek apod.

Byl jsem vyzván mnohými studenty a kolegy, abych své myšlenky shrnul do ucelenější podoby. Výsledkem je tato útlá publikace, která rozvíjí předchozí mé publikační aktivity do kapitol, které jsou abstraktem témat mých přednášek na jedné české vysoké škole.

Mé přednášky obvykle zahajuji dvěma slogany (budiž to tedy motto i této publikace):

1. *"za okny je vysoká škola života a fakulta zdravého rozumu"*
2. *"přednáším přiměřeně praxe pro teoretiky a přiměřeně teorie pro praktiky, protože praxe bez teorie je slepá a teorie bez praxe je málo věrohodná"*

Přeji Vám silnou vůli k dočtení této knihy až do konce.

prof. Ing. Zdeněk Mikoláš, CSc., prof. h. c.

Prolog

My lidé jsme pozorovatelé sebe sama i světa, ve kterém žijeme. Naše poznání sahá 10 miliard¹ světelných let² do hloubky (minulosti) kosmu (resp. makrokosmu) a do detailů současného mikrokosmu (až zhruba do detailu jednoho femtometru, to je 10⁻¹⁵ metru).

Přibližně před 100 tisíci lety se z *Homo sapiens* vyvinul člověk dnešního typu, tedy *Homo sapiens sapiens* (v českém jazyce *člověk moudrý, rozumný, vyspělý*). Z biologického hlediska jde o *muže, ženu a dítě* (tzn. nedospělí: muž nebo žena). Pro člověka je charakteristická *rozumová inteligence* a to, že si uvědomuje sama sebe. Inteligence člověka je dispozice (schopnost) myšlení, učení, adaptace (tzv. racionální chování). Nutno zdůraznit rovněž psychosomatickou stránku člověka (tzn. vzájemný vliv psychiky a těla), která se projevuje algoritmickým systémem specifickým pro lidský mozek (především tzn. myšlení v symbolech).

Člověk je *subjektem sociální* činnosti, historie a kultury lidského společenství. Pro současného člověka je charakteristickým rysem schopnost tvořit projekty pro budoucí činnosti, vyrábět komplexní nástroje, vytvářet postupy jejich využití (tzn. technologie) k ovlivnění svého prostředí.

Základem existence člověka je *rodina*. Rodina ze sociologického hlediska je solidární skupinou osob spjatých manželstvím, příbuzenstvím nebo adopcí, které spolu dlouhodobě žijí a jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. V historicky konzervativním pojetí je rodina tvořena mužem a ženou, kteří zplodili a vychovali děti (zajišťující genetickou linii rodu v některých společenských kulturách po linii mužské, v jiných kulturách po linii ženské). *Rodina* tedy naplňuje obvykle tyto funkce: *funkce reprodukční, sociálně ekonomické, kulturně výchovné, sociálně psychologické a emocionální*.

Vraťme se k *Homo sapiens sapiens* jako k jedinci. Dle psychiatra MUDr. Radkina Honzáka³ „*to lepší v nás je zvířecí*“. Máte pochybnosti o této tezi? Nuže jen pár dílčích argumentů ve prospěch uvedeného tvrzení, že se zvířaty máme toho společného více, než si připouštíme.

Nedávno ZOO Ostrava v reklamních materiálech sdělovala, že člověk má shodu v DNA se šimpanzem 98%. Je to jen reklama, ale co k tomu nabízí věda. Nestor české psychiatrie R. Honzák tvrdí, že z *funkčního hlediska* člověk má *tři mozky*.

---

¹ 1 miliarda = 10⁹

² *Světelný rok* je jednotkou délky a vedlejší jednotkou soustavy SI. *Světelný rok* je taková vzdálenost, kterou světlo urazí ve vakuu za *jeden juliánský (kalendářní) rok*. Jeden *světelný rok* je roven vzdálenosti **9 460 730 472 580 800 m**.

³ Honzák, R. (2017). *Psycho-somatická prvouka*. Praha: Vyšehrad.

Ten *nejstarší* je po dinosaurech (tedy počátky jejich existence lze datovat někde před 250 miliony let), kdy se na světě objevily pradávňé *emoce*. Ten *druhý* lidé zdědili od savců, kdy se formují složité struktury neuronových sítí vedoucí např. ke tvorbě strategie lovu apod. (pozorujte kočku a pochopíte mnohé). A nakonec je to *šedá kůra mozková*, kde se formuje lidské *ego* (nebo *Já* člověka), které si "myslí", že všechno řídí. Dle Honzáka je to hluboký omyl, protože mezi *vědomím* a *nevědomím* (resp. *podvědomím*) je poměr 2:98, což znamená, že *ego* (*racionálně*) řídí (resp. selektuje informace dle racionálních kritérií) částečně jen to, co vyprodukuje naše *nevědomí* (*podvědomí*). Ale povětšinou na samém počátku tohoto procesu jsou *emoce* (nejstarší funkce mozku).

Každý člověk žije v nějakém *materiálním* i *nemateriálním* (např. kulturním, duchovním) *prostředí*, které má různé formy. Hovoříme pak o životním, podnikatelském, právním a jiných podobách prostředí. Oproti ostatním zvířatům si člověk vytváří povětšinou vědomě *nástroje*, *technologie*, *organizace* (*institute*) apod., aby lépe získal zdroje a vytvořil si „pohodlnější“ podmínky pro svou existenci v daném prostředí.

Jenže samotná existence člověka ve svém prostředí staví před něj *dva páry dilemat* a *potřebu jejich harmonizace* (sladčování):

a) *individuální egoismu* (tzn., touha, snaha, úsilí získat co nejvíce pro sebe, tedy „buď vítězem“) oproti *solidaritě* s ostatními lidmi a být v souladu s prostředím, ve kterém existujeme (tudíž „poděl se o kořist“, pomáhej poraženým, dbej na budoucnost dalších generací, nenič přírodu, apod.)

b) *ekonomické hodnoty* (tzn. racionální ekvivalentní směnu/výměnu něčeho za něco) versus *mravní hodnoty* (tedy jde o neekvivalentní „směnu/výměnu“, kupř. dávám něco za nic, „obětuji“ se pro druhého).

Jak tyto vztahy vyřešit? Například Tomáš Sedláček s Davidem Graeberem a Romanem Chlupatým se věnují tomuto tématu v elektronické knize (*R*)*Evoluční ekonomie o systémech a lidech* (Sedláček, 2013). Existují další pohledy na tuto problematiku z oblasti společenských (zejména ekonomických) věd, vyberu pouze několik příkladů. Některé vědní obory staví na tom, že člověk je rozumný a jedná *racionálně* (resp. že člověk je *homo economicus*). To tvrdí zejména hlavní proud *ekonomie*. Jiný pohled na rozhodování člověka staví zejména na *psychologii* a *sociologii*. K tomu se přiklání *management*. A teorie *podnikání* usiluje o integraci obou uvedených krajních pohledů na člověka a jeho aktivity.